

STUDENTTETT POST FUNKER FOR DE FLESTE

Positivt. Mange studenter på samme praksissted styrker det faglige og psykososiale miljøet.

FAGARTIKKEL:

Artikkelen bygger på
50 % praksis
 50 % teori

DOI-NUMMER:

10.4220/Sykepleiens.2016.56494

Kirsten Halse,
 førstelektor
 Høgskolen i Oslo
 og Akershus

En organisering av praksis med mange sykepleierstudenter på samme praksissted har i løpet av noen år fått stor utbredelse både nasjonalt og internasjonalt (1–3). Denne organiseringen blir i Norge ofte omtalt som studenttett post. Antall studenter en post må ha for å kalles studenttett er det ingen entydig definisjon på, men litteraturen viser at det som regel er flere enn seks (1–3).

Noe av årsaken til fremveksten av studenttette poster kan være at både praksisstedene og utdanningsinstitusjonene har måttet tenke nytt om organisering av praksisstudiene som følge av reduksjon i antall senger i spesialisthelsetjenesten og et økt antall studenter.

VEILEDERROLLEN. Generelt finnes det mye kunnskap om studentveiledning og sykepleiernes oppfatning av denne. Sykepleiere beskriver veilederrollen med ord som givende, inspirerende og lærerik (5). Negative sider ved rollen som nevnes er stress, stort ansvar og utydelig rollebeskrivelse (6). De fremhever mangel på tid til veiledning som en utfordring (5–7). Fillingnes og Hysten (2012) fant at sykepleiere kan oppleve usikkerhet i veilederrollen, og at et for nært forhold påvirket veiledningsforholdet. Videre opplevde de vurderingssituasjonene som utfordrende, og hadde behov for støtte fra kolleger og praksislærere ved vurderingen av studenter med svak teoretisk kompetanse (7).

HENSIKT. Til tross for at denne kunnskapen også er relevant for veiledning på studenttette poster, trenger man mer kunnskap om hvordan de involverte aktørene på studenttette poster oppfatter både organiseringen av veiledningen og studentenes læring. Foruten studentene er dette avdelingsleder, studentansvarlig sykepleier, sykepleiere som gjennomfører den daglige veiledningen og høyskolelektor. Hensikten med artikkelen er å synliggjøre hvordan de ulike aktørene på studenttette poster oppfatter studenters læring og den praktiske

gjennomførbarheten av en slik organisering?

METODE. Artikkelen bygger på intervjuer av ansatte på studenttette poster ved et universitetssykehus studieåret 2011–2012. Seks poster ble invitert til å delta, og fem takket ja. Fra hver post ble avdelingslederen, den studentansvarlige sykepleieren og to sykepleiere som hadde den daglige veiledningen intervjuet, totalt 20 personer. Fem høyskolelektorer med erfaring fra studenttett post ble invitert, og fire takket ja. Intervjuene ble gjennomført i perioden desember 2011 til januar 2012. Semistrukturert intervju ble benyttet, og intervjuguiden ble utformet på bakgrunn av problemstillingen og forfatterens erfaring. Det ble i forkant av analysen utarbeidet noen kategorier på bakgrunn av forfatterens for forståelse, mens andre kategorier kom frem underveis. Forfatterne leste gjennom alle intervjuene hver for seg og arbeidet selvstendig med analysen, deretter diskuterte man den i fellesskap.

RESULTATER. I denne studien ble det ikke funnet noen ensartet beskrivelse av hva som kjennetegner en studenttett post. Derimot kom det fram at organiseringen av studenttett post har noen felles kjennetegn og noen forhold som er

Fakta ●●●●

Hovedbudskap

Deltakere involvert i veiledning av sykepleierstudenter mener det er positivt at mange studenter gjennomfører sin praksisperiode sammen på samme sykehuspost. En sykepleier må ha det overordnede ansvaret. Oppfatningen er at studentenes læring er tilfredsstillende.

Nøkkelord

Les mer og finn litteraturhenvisninger på våre nettsider

- Sykepleierutdanning
- Praksisstudie
- Sykepleierstudent

Ida Steen,
 fagutviklings-
 sykepleier
 Oslo Universi-
 tetssykehus

**Jan Olav
 Notevarp,**
 førstelektor
 Høgskolen i Oslo
 og Akershus

**Marit
 Leegaard,**
 første-
 amanuensis
 Høgskolen i Oslo
 og Akershus

SAMARBEID. Flere studier viser at studenter opplever det som positivt å ha praksis på studenttett post (1–4). Noe av det positive som trekkes fram er at studentene samarbeider og er delaktige i hverandres læreprosess (1–4). Det finnes derimot lite kunnskap om sykepleiernes og høyskolelektorenes erfaringer med studenttett post, men en studie fant at majoriteten av de ansatte opplevde at det influerte positivt på det faglige og psykososiale miljøet på posten. De opplevde også at denne måten å organisere praksis på var positiv for studentenes faglige utvikling (2).

Sammen i praksis: Store studentkull og færre inneliggende pasienter i sykehus kan gjøre det hensiktsmessig med flere studenter i praksis på samme sted. Arkivfoto: Stig M. Weston

ulike. I tabell 1 gis det en oversikt over hvordan aktørene oppfatter organiseringen av studenttett post. Se tabell 1 neste side.

LÆRING. De fleste som deltok sier det er tilstrekkelig med læresituasjoner, og at læringsutbyttet er tilfredsstillende for de fleste studenter. Noen nevner at studentene lærer av hverandre gjennom diskusjon og samarbeid om sykepleieoppgavene. Flere av sykepleierne sier at å være mange studenter sammen bidrar til trygghet i praksis for studentene.

VEILEDNING. Studentene veiledes av flere sykepleiere, noe de studentansvarlige sykepleierne og avdelingsledere ser på som positivt. De sier at slik veiledning gir studentene mulighet til å lære ulike måter å utføre sykepleieoppgaver på.

Høyskolelektorene sier at kontaktsykepleierordningen ville passet bedre for studenter som trenger tettere oppfølging. Sykepleierne har ulike oppfatninger av hvordan veiledning fra flere innvirker på studentene. En sier at dette gjør studentene mer selvstendige, mens andre sier at de ikke tør å la studenten være selvstendig fordi man ikke har god nok innsikt i studentens utvikling. Avdelingssykepleierne hadde ulik oppfatning av om veiledning fra flere førte til at man fanget opp studenter som presterer lavere enn forventet.

LOGG. Studentene skriver logg slik at sykepleierne kan følge opp presentasjonene deres. Mange av sykepleierne sier at det kan være utfordrende å dokumentere studentenes prestasjoner på loggskjemaene både innholdsmessig og

tidsmessig. Noen av de studentansvarlige sykepleiere sier at det er vanskelig å få sykepleierne til å gi skriftlig tilbakemelding, og noen

«Studentene veiledes av flere sykepleiere.»

sykepleiere nevner at det er spesielt vanskelig å gi tilbakemelding når studentens kompetanse ikke er tilfredsstillende. En av høyskolelektorene sier det er problematisk for enkelte studenter å bli vurdert daglig.

DELT ANSVAR. Majoriteten av deltakerne vurderer det som fordelaktig at sykepleierne deler på

ansvaret for veiledningen. En sykepleier sier hun liker ordningen, for da har man også andres vurderinger å støtte seg til. Noen studentansvarlige sykepleiere sier at man unngår problematikken med at student og kontaktsykepleier ikke fungerer tilfredsstillende sammen når man har flere veiledere.

STUDENTANSVARLIG SYKEPLEIER. Høyskolelektorene og avdelingssykepleierne understreker at studentansvarlig sykepleier har en viktig rolle, noe som uttrykkes av avdelingssykepleiere med ord som; helt avgjørende, en forutsetning, primus motor og en suksessfaktor. Flere av de studentansvarlige sier at ansvaret med fordel kunne vært delt mellom to på grunn av arbeidsmengden. En nevner at det kan være litt ensomt å ha

Tabell I. Sentrale faktorer ved organiseringen av studenttett post

Antall studenter Antall praksisperioder	Antall studenter varierer mellom 6 og 15 Antall perioder varierer mellom 2 og 4
Veiledningsmodell	Studentene veiledes av flere sykepleiere. Ved poster hvor avdelingen er delt opp i grupper er gruppens sykepleiere ansvarlig for veiledningen av studentene tilhørende gruppen. Avdelingene legger til rette for studenter som har behov for ekstra oppfølging.
Studentansvarlig sykepleier	Alle postene har studentansvarlig sykepleier. De har det overordnede ansvaret for alle studentene på posten. Det er ulikt hvor mye tid de har avsatt til studentarbeid. De fleste har også vanlige sykepleieoppgaver ved siden av, men ved flere av postene har studentansvarlige avsatt tid til studentarbeid i forkant og under praksisperioden. I tillegg til sykepleierne kan studentansvarlig også delta i den daglige veiledningen.
Introduksjonsdager og undervisning	De fleste poster arrangerer introduksjonsdager i starten i praksisperioden.
Logg og tilbakemelding fra sykepleierne	Logg anvendes for å følge opp studentene. De har ulik utforming. Studentene reflekterer skriftlig over egen læring og sykepleier gir skriftlig tilbakemelding. På de fleste postene gjøres dette daglig. På en post gir også medstudent tilbakemelding på loggen.
Midt og sluttvurdering	Hvem som gjennomfører midt og sluttvurdering er ulikt på postene. Enten er det studentansvarlig sykepleier eller en sykepleier som har veiledet studenten som sammen med høyskolelektor har vurderingsansvaret. Felles er at den gjøres på bakgrunn av studentenes logg og sykepleierens tilbakemeldinger.
Samarbeid mellom høgskolen skole og avdelingen	De fleste studentansvarlige sykepleiere samarbeider med høyskolelektoren i forkant av praksisperioden. Det samarbeides blant annet om informasjon til studenter, planlegging av samtaler og praksisperioden. Mange deltar på praksisforberedende møte. Ofte får studentene utdelt ferdig turnus. Under praksisperioden samarbeides det jevnlig om veiledningen av studentene.
Finansiering av studentansvarlig sykepleier	Ved noen avdelinger har studentansvarlig i perioder blitt finansiert gjennom samarbeidsmidler fra høgskolen. Andre poster bruker fagsykepleier eller en annen sykepleier og finansierer funksjonen selv.

ansvaret alene. Høyskolelektorene mener det er viktig at det er én sykepleier som har hovedansvaret.

SAMARBEID. Majoriteten av de studentansvarlige sykepleierne og avdelingssykepleierne har et godt samarbeid med høyskolelektoren, noe høyskolelektorene bekrefter er viktig. Sykepleierne nevner at studenttett post fører til mindre direkte samarbeid mellom høyskolelektoren og sykepleierne. Høyskolelektorene sier de gjerne skulle hatt mer tid til samarbeid.

ANTALL STUDENTER. Høyskolelektorene og majoriteten av sykepleierne er positive til studenttett post og ønsker å fortsette med det. Andre er usikre fordi de også ser fordeler med kontaktsykepleieordningen. Noen sier at å ha mange studenter er en ressurs for posten, og at det kan frigjøre tid for sykepleierne til andre oppgaver. To høyskolelektorer fremhever at det er praktisk å ha mange studenter på en post. Avdelingssykepleierne er positive til studenttett post og ser fordeler som å få ekstravakter og fremtidige sykepleiere.

Majoriteten av aktørene sier at studentantallet posten har er passende i forhold til pasientantallet. Ved postene som tar imot studenter tre–fire ganger i året sier avdelingslederne og sykepleierne at det kan bli for tett mellom praksisperiodene.

DISKUSJON. Aktørene fremhever at studentansvarlig sykepleier har en sentral rolle. Vi finner støtte for dette i litteraturen (8). Dette styrker inntrykket av at en studentansvarlig sykepleier har stor betydning for å få en studenttett post til å fungere. En utfordring med veiledningsmodellen med studentansvarlig sykepleier, er at den enkelte sykepleier kan føle mindre ansvar for veiledningen. I et prosjekt hvor kontaktsykepleierordningen var erstattet med en modell med hovedveileder og daglige veiledere, tok de daglige veilederne mindre ansvar i studentveiledningen enn som kontaktsykepleier (9).

Disse synspunktene kom ikke direkte fram i vår studie, men noen av de studentansvarlige sykepleierne sa det kunne være vanskelig å få sykepleierne til å gi skriftlig tilbakemelding på studentens prestasjoner. Det kan skyldes at den enkelte sykepleier ikke opplever sin rolle som vesentlig for veiledningen. Det kan også skyldes at sykepleierne oppfatter at det er mangel på tid (5–7).

Tar sykepleierne for lite ansvar for veiledningen kan studentansvarlig sykepleier oppleve å få et større ansvar enn tiltenkt. Dette kan gjøre at hun opplever rollen som ensom. At rollen kunne oppleves ensom kom også fram i vår studie. Jobber studentansvarlig med å involvere sykepleierne mer i studentarbeidet, kan det tenkes at følelsen av å stå alene med ansvaret oppleves i mindre grad. Det vil sannsynligvis også øke engasjementet blant sykepleierne.

STORT ANSVAR. I en studie ved en norsk sykehusavdeling fant man at de fleste sykepleierne foretrakk å dele på veiledningsansvaret framfor å beholde kontaktsykepleiermodellen (8). Dette samsvarer med forskning som viser at å ha ansvaret alene kan oppleves som stressende. Stresst skyldes stort ansvar, manglende støtte fra andre sykepleiere og høyskolen, og at innholdet i veilederrollen ofte er utydelig beskrevet (5–7). Å være flere om vurderingen av studentene opplevde også sykepleierne i vår studie som positivt. Dette støttes av studier som viser at kontaktsykepleiere opplevde det som krevende å være alene med vurderingsansvaret (7,8,10).

PULVERISERING. Til tross for at sykepleierne i vår studie sier det er positivt for dem å være flere om veiledningen, kan det være negativt for studenten. Når flere sykepleiere samarbeider om veiledningen kan resultatet bli at ingen tar ordentlig ansvar. En slik pulverisering kan medføre at ingen ser den individuelle studenten nok til å gi en tilfredsstillende veiledning eller

relevant vurdering. Dette er problematisk.

En annen problematisk side som ble nevnt i studien er at studenter som ikke har forventet progresjon, ikke fanges opp. Hvor stort dette problemet er, eller om det er større ved en studenttett post framfor en organisering med en kontaktsykepleier, har vi ikke funnet holdepunkter for i litteraturen. Det kan derimot tenkes at det er lettere å fange opp studenter som har en mindre tilfredsstillende utvikling når det er flere som veileder og vurderer studentene.

PRISGITTE. Sykepleierstudenter mener relasjonen til veilederen betyr mye (11,12). De sier blant annet at de er prisgitt den sykepleieren de får tildelt, og at en dårlig relasjon til praksisveileder kan være ødeleggende for praksisperioden. Delta-kerne i vår studie mente denne problematikken kan reduseres når studentene veiledes av flere syke-

«Studentansvarlig sykepleier har en sentral rolle.»

pleiere. Man kan unngå et for vennskapelig forhold mellom student og veileder, som igjen kan føre til mindre læring og vanskeliggjøre en objektiv vurdering av studenten (7,12).

KONTINUITET. En problematikk som kom fram i vår studie var at noen sykepleiere ikke turte å gi studentene ansvar og «slippe dem fri». Begrunnelsen var at de ikke kjente studentenes kompetanse godt nok på grunn av manglende kontinuitet i veiledningen. Dette samsvarer med funn i andre studier som viser at manglende kontinuitet når flere har ansvar for veiledningen oppleves både av studenter og sykepleiere (2,4). Dette er problematisk når et mål for studiet er at studentene skal utvikle selvstendighet (13).

En utfordring når studentene veiledes av flere blir derfor hvordan man kan sikre kontinuitet i

studentens utvikling. Ved studenttette poster har man forsøkt å ivareta dette gjennom studentenes loggskrivning, hvor også sykepleierne skal gi skriftlig tilbakemelding. I vår studie kommer det fram at tilbakemelding på logg ikke alltid er lett å gjennomføre.

FORVIRRING. Veiledning fra flere kan gjøre at studentene opplever at sykepleie kan utføres på forskjellig måter, noe deltakerne i denne studien trekker fram som positivt. Liknede funn er gjort i en annen studie (14). Motsatt kan det å se sykepleie bli utført på forskjellige måter også forvirre studenten. En slik forvirring kan være negativt for læring (12), men kan også bidra til refleksjon og dermed øke studentens læringsutbytte.

TILFREDSE. Deltakerne i vår studie mener det er tilstrekkelige læresituasjoner og at læringsutbyttet er tilfredsstillende for de fleste studenter. Disse funnene støtter opp om en tidligere studie som viste at majoriteten av personalet opplevde studenttett post som positiv for studentens utvikling (2). Flere studier viser at studenter mener det er tilstrekkelig læresituasjoner og at læringsutbyttet er tilfredsstillende selv med mange studenter på samme post (1–3,15). At både sykepleiere og studentene selv sier det samme tilsier at denne måten å organisere praksis på er mulig. Det viser også at læringsutbyttet kan bli tilfredsstillende. Hvorfor denne organiseringen ikke fungerer tilfredsstillende for noen få studenter, er det ikke et entydig svar på. Det er viktig at det er mulig å lage et tilpasset opplegg innenfor organiseringen studenttett post for disse studentene.

KONKLUSJON. Deltakerne mener at studenttett post fungerer for de fleste studenter og at læringsutbyttet er tilfredsstillende. Man er enige om at en sykepleier bør ha hovedansvar for studentene. Veiledning fra flere sykepleiere har fordeler, men også problematiske sider. Det er en styrke for

studenttett post som organiseringsmåte at de fleste aktørene ønsket å fortsette med denne formen for organisering av praksis. Noen, spesielt sykepleiere som hadde den daglige veiledningen, kunne oppleve veiledningsmodellen som utfordrende. Likevel var det ingen som ga uttrykk for at de ikke ønsket å jobbe på en studenttett post.

Artikkelen kan være et bidrag til debatten som pågår om praksisveiledningen. Med de store studentkullene vi har i dag og den stadige reduksjonen av antall sengeplasser i sykehus, kan en naturlig løsning være flere studenter på samme post. Funnene fra denne studien kan bidra med ideer til gjennomføringen av studenttette poster. ●

Takk til alle som deltok i studien.

REFERANSER:

1. Bjerkvold MP, Myhren AB, Sørli K. Alternativ praksismodell. Tidsskriftet Sykepleien 2003; 17: 39–42.
2. Halse K, Hage AM. An acute hospital ward, densely populated with students during a 12-week clinical study period. J Nurs Educ 2006; 45(4): 133–36.
3. Bourgeois S, Drayton N, Brown AM. An innovative model of supportive clinical teaching and learning for undergraduate nursing students: the cluster model. Nurse Education in Practice 2011; 11(2): 114–118.
4. Strand K, Devold K, Diihe A. Sykepleierstudenters erfaringer med praksisstudier som er organisert som studenttett post. Sykepleien Forskning 2013; 8(1): 54–60.
5. Bengtsson M, Kverhäll J, Svedberg P. Svenska sjukskoterskors opplevelser av handledningsprosessen ved sjukskoterskestudenters verksamhetsforlagda utdanning. Vård i Norden 2011; 31(4): 47–51.
6. Omansky GL. Staff nurses' experiences as preceptors and mentors: an integrative review. J Nurs Manag 2010; 18(6): 697–703.
7. Fillingsnes AB, Thylén I. Praksissykepleieres pedagogiske utfordringer i klinisk veiledning av sykepleierstudenter. Nordisk sykepleieforskning 2012; 2(04): 242–62.
8. Kleiven IF, Jøndal S, Snilsberg LM. Studenttett post med fokus på kunnskapsbasert praksis: videreutvikling av modellen «studenttett post». Gjøvik: Høgskolen i Gjøvik, 2010.
9. Steinseth EB, Børndahl B. Fra kontaktsykepleier til hovedveileder. Erfaringer med ny veiledningsmodell. Elverum: Høgskolen i Hedemark, 2009.
10. Aigeltinger E, Haugan G, Sørli V. Utfordringer med å veilede sykepleierstudenter i praksisstudier. Sykepleien Forskning 2012; 7(2): 160–166.
11. Haugan G, Aigeltinger E, Sørli V. Relasjonen til veileder betyr mye for sykepleierstudenter i sykehuspraksis. Sykepleien Forskning 2012; 7(2): 153–8.
12. Haddeland K, Söderhamn U, Haddeland K, Söderhamn U. Sykepleierstudenters opplevelse av veilednings situasjoner med sykepleiere i sykehuspraksis – En fenomenologisk studie. Nordisk Sykepleieforskning 2013; 2(1): 18–32.
13. Kunnskapsdepartementet, Rammeplan for sykepleierutdanning, 2008.
14. Callaghan D, et al. The experience of two practice education models: Collaborative learning unit and preceptorship. Nurse Education in Practice 2009; 9(4): 244–52.
15. Roberts D. Learning in clinical practice: the importance of peers. Nurs Stand 2008; 23(12): 35–41.

FAGARTIKLER:

Fagartikler kan sendes til torhild.apall@sykepleien.no